

M Ø T E

i EØS-utvalget

torsdag den 14. juni kl. 15.15

Møtet ble ledet av lederen i EØS-utvalget, *Einar Steensnæs*

Til stede var: Einar Steensnæs, Haakon Blankenborg, Kjell Magne Bondevik, Kjell Engebretsen, Johan J. Jakobsen, Lisbet Rugtvedt, Hill-Marta Solberg, Lars Sponheim, Siri Frost Sterri, Tom Thoresen, Vidar Bjørnstad, Morten Lund, Odd Eriksen, Vidar Kleppe, Øystein Hedstrøm og Per-Kristian Foss.

Fra energi- og miljøkomiteen var til stede: Tore Nordtun, Jan Tore Sanner, Hilde Frafjord Johnson, Øyvind Korsberg, Hallgeir H. Langeland og Torny Pedersen.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Thorbjørn Jagland, miljøvernminister Siri Bjerke og olje- og energiminister Olav Akselsen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Ekspedisjonssjef Mette Kongshem, Utenriksdepartementet, ekspedisjonssjef Tore Malterud, Barne- og familiedepartementet, fung. ekspedisjonssjef Gunnar Gjerde, Olje- og energidepartementet, avdelingsdirektør Erik Johnsen, Olje- og energidepartementet, avdelingsdirektør Turid Sand, Miljøverndepartementet, avdelingsdirektør Jan Grevstad, Utenriksdepartementet, underdirektør Else Underdal, Utenriksdepartementet og seniorrådgiver Irene Bauer, Miljøverndepartementet.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Rune Resaland.

Komiteens leder: Under Eventuelt har jeg bedt utenriksministeren orientere litt om denne rankinglisten hvor Norge har gått fra en 7. plass til en 17. plass når det gjelder implementering av EØS-direktiver, og hvilke tiltak som blir satt i gang fra Regjeringens side for å bedre den prestasjonen – eller mangel på prestasjon.

Er det andre saker til Eventuelt? – Det er det ikke, og jeg gir ordet til miljøvernministeren.

Statsråd Siri Bjerke: I Europameldingen varsler Regjeringen en gjennomgang av måten interesseorganisasjonene og andre berørte miljøer trekkes inn i det forberedende EØS-arbeidet og rutineene for å gjøre informasjonen mer tilgjengelig. Behandlingen av Europameldingen i Stortinget viste at det er bred enighet om å styrke innsyn og kunnskap om saker som har relevans for norske borgere, næringsliv, organisasjoner og media.

På miljøområdet har vi allerede utviklet god kontakt med eksterne aktører i EU-/EØS-arbeidet. En utfordring er likevel å finne fram til viktig informasjon i rett tid. Departementet arbeider derfor nå med å gjøre informasjonen om EU-/EØS-prosessen lettere tilgjengelig for folk flest gjennom en egen EØS "miljøknapp" på Internett. Dette vil også gjøre det lettere for eksterne aktører å komme på banen tidlig i prosessene.

Det er flere norske organisasjoner som er medlem av paraplyorganisasjoner i EU og har god tilgang på informasjon og samarbeidspartnere i EU-systemet. Vi er derfor opptatt av å etablere et *gjensidig* informasjonsutvekslingssystem hvor informasjonen flyter begge veier.

En ytterligere styrking av kontakten med eksterne aktører kan bidra til mer aktivitet blant norske organisasjoner i disse prosessene og dermed mer fokus på viktige miljøsaker for Norge. Økt deltakelse i EU-EØS-prosesser fra norske organisasjoners side vil også gjøre deres mulighet for engasjement på EU-nivå bedre, som igjen vil øke muligheten for norsk innflytelse på EUs miljøpolitikk.

En viktig endring i EUs beslutningsstruktur på miljøområdet kom gjennom Amsterdamtraktaten, med Europaparlamentets økte innflytelse. Den såkalte medbestemmelsesprosedyren og forliksprosedyren har gitt Europaparlamentet en sterk posisjon i utformingen av EUs miljøpolitikk. I dag brukes medbestemmelsesprosedyren på de fleste miljøreglene. Ved uenighet tas forliksprosedyren i bruk, og hvis det ikke lykkes å oppnå enighet mellom rådet og Europaparlamentet, faller forslaget.

Denne nye rollen for parlamentet fører til at det ofte blir omkamper på sakene. Norge er med i ekspertgruppene under kommisjonen og har derfor gode muligheter til å komme med innspill til kommisjonens forslag. Men mye kan skje i dialogen mellom rådet og parlamentet. Dette gjør det nødvendig å drøfte hvordan vi fra norsk side kan komme i inngrep med parlamentets arbeid på miljøområdet. I miljøkomiteene i medlemslandenes parlamenter diskuterer man nå bl.a. ulike tiltak for å styrke kontakten med miljøkomiteen i Europaparlamentet.

Jeg vil gjerne ha tett kontakt med Stortingets EØS-parlamentarikere, slik at vi i tiden framover kan orientere hverandre om

arbeidet med miljøspørsmål av betydning for Norge.

Miljøverndepartementet vil for egen del benytte seg av den åpenhet som gjør seg gjeldende i EU-parlamentets saksbehandling for å fremme norske synspunkter i spørsmål av særlig betydning for Norge.

Så til noen av de sakene som står høyt på EUs miljødagsorden for tiden. Det er EU-kommisjonens forslag til 6. miljøhandlingsprogram som det særlig har vært arbeidet med fra det svenske formannskapetets side. Programmet har fått tittelen "Our Future, Our Choice", og skal gjelde i perioden 2001-2010. Programmet har fire hovedsatsingsområder:

- Klimapolitikken
- Helse og miljø
- Biologisk mangfold
- Bærekraftig ressursforvaltning og avfallsproblematikk

Kommisjonen presenterer i programmet fem ulike veier for å oppnå resultater på disse områdene.

- Det er videre satsing på gjennomføring av det regelverk som allerede er vedtatt. Kommisjonen har laget en egen strategi, "name, fame and shame". Tanken er å synliggjøre både de flinke og de som ikke gjør jobben sin.
- Det er også en strategi for å integrere miljøpolitikk i andre politikkområder.
- Man må få markedet til å arbeide for miljøet gjennom å få til mer miljøvennlig produksjon og forbruk. Integrert produktpolitikk vil også være et sentralt virkemiddel.
- Forbrukernes makt skal styrkes ved bedre miljøinformasjon og ved å skape miljøbevisste forbrukere, og en skal fremme bedre arealplanlegging.

Det har kommet en del kritikk av programmet både fra miljø, både fra miljøministrene i EU, fra Europaparlamentet og fra organisasjonene. Kritikken går på mangel på klare målsettinger og indikatorer, som vil gjøre det vanskelig å vurdere oppfølgingen. Europaparlamentet har påpekt at programmet mangler ambisjoner når det gjelder energi, transport og landbruk, og at miljøkonsekvensene av EU-utvidelsen ikke er tatt på alvor i programmet.

Norge gav i en tidlig fase innspill til kommisjonens arbeid med det 6. miljøhandlingsprogrammet, hvor vi pekte på mange av de samme svakhetene jeg nettopp omtalte. Vi har også understreket betydningen av god tilgang til miljøinformasjon i befolkningen for å øke kunnskapen og bevisstheten om miljøproblemer.

Programmet har også vært på bred høring i Norge. Høringen viste at det er bred støtte for programmets valg av overordnede strategier som viser at man ser helheten i miljøutfordringene. Det ses som positivt at man søker å dreie produksjons- og forbruksmønsteret mot en mer

bærekraftig utvikling, og at en satser på økt kunnskap i befolkningen om miljøproblemene for å skape mer miljøbevisste forbrukere. Et tema som flere av høringsinstansene har vært opptatt av, er virkemiddelbruk i miljøpolitikken og behovet for å evaluere nytten av ulike virkemidler. Manglende fokus på lokal innsats på klimaområdet og lite oppmerksomhet på forebyggende tiltak på området natur og biodiversitet blir også påpekt som en svakhet. Satsing på helse og miljø blir sett på som svært positivt. Et problem som påpekes, er mangelen på kunnskap om farlige stoffer, og at målene i programmet er så upresise at de vil ha liten effekt på den videre satsingen på dette området.

På miljørådsmøtet i EU 7. juni ble handlingsprogrammet vedtatt oversendt parlamentet. Rådet bad kommisjonen om å følge opp programmet med konkrete forslag til tiltak på områdene luftkvalitet, pesticider, arealutnyttelse, ressursforvaltning, bymiljø, maritimt miljø og avfallshåndtering.

Det 6. miljøhandlingsprogrammet vil være et viktig bidrag til toppmøtet i Gøteborg som starter i morgen, hvor man bl.a. skal diskutere EUs strategi for bærekraftig utvikling.

Strategien for bærekraftig utvikling som ble behandlet på EUs miljørådsmøte 7. – 8. juni, står øverst på agendaen på toppmøtet som nå pågår i Gøteborg. Strategien vil være EUs bidrag til Verdenstoppmøtet for bærekraftig utvikling i 2002 i Johannesburg, Sør-Afrika. Den strategien har en tidshorisont på 20-25 år, og hovedelementene der er:

- Fattigdom og sosial ekskludering
- Helse spørsmål
- Demografisk utvikling – herunder aldring
- Klimaendringer og renere energi
- Forringelse av naturressurser
- Mobilitet, inkludert arealbruk

EUs prioriterte områder her stemmer godt overens med Regjeringens prioriteringer – bl.a. viser jeg til de meldingene vi har lagt fram, om friluftsliv og biodiversitet, og den stortingsmeldingen vi kommer til å legge fram, om klimapolitikken. En bærekraftig transportutvikling er videre en forutsetning for å nå viktige målsettinger på helse- og miljøområdet.

Norge har deltatt aktivt i utarbeidelsen av den nordiske strategien for bærekraftig utvikling, som ble behandlet i Stortinget 1. mars, og er i gang med den nasjonale strategien som skal framlegges på Johannesburg-konferansen fra vår side. Det vil være en samlet framstilling av norsk politikk for bærekraftig utvikling, basert bl.a. på Langtidsprogrammet for 2002-2005, de sektorvise miljøhandlingsprogrammer og stortingsmeldingen om rikets miljøtilstand. Hensikten er å gi en samlet presentasjon av norsk politikk for bærekraftig utvikling. Arbeidet med

den strategien skal også ses i sammenheng med prosjektet ”styring av markedskreftene”, som Regjeringen har igangsatt. Den strategien skal ferdigstilles i april 2002.

Så litt om kjemikaliearbeidet. En stor del av de kjemikaliene som tilføres Norge, enten via langtransport eller via produkter, kommer fra EU-området. EU har forbedret regelverket, bl.a. på merking, batterier, asbest, som har redusert Norges behov for tilpasningsordninger i EØS-avtalen på dette punktet. Men fortsatt har Norge overgangsregler for enkelte stoffer, bl.a. lim, maling og flere andre, og vi ser det derfor som viktig at kjemikalieområdet står sentralt i satsingen på helse og miljø i det 6. miljøhandlingsprogrammet til EU.

En hvitbok om EUs strategi for den fremtidige kjemikaliepolitikken ble lagt fram av kommisjonen tidligere i år. Det politiske mål er beskyttelse av helse og miljø, opprettholde og forbedre konkurransevnen til EUs kjemiske industri og sikre et harmonisert regelverk på dette området.

Mangelen på kunnskap om kjemikalienes helse- og miljøvirkninger er den helt sentrale utfordringen på dette området, og det legges stor vekt på dette i strategien.

Mange av EU-landene har foreslått at næringslivet skal ha ansvaret for å bevise at et stoff ikke er skadelig. Bevisbyrden foreslås altså i strategien flyttet fra myndighetene til næringslivet. I dag er det myndighetene som har bevisbyrden for å vise at et stoff medfører risiko for helse og miljø. Økt bruk av føre var-prinsippet og substitusjonsprinsippet er også viktige elementer i den strategien.

EU-kommisjonen skal etter planen legge fram første utkast til nytt regelverk allerede i slutten av 2001.

Regjeringen er positiv til hvitboken. Vi har arbeidet aktivt for å få et høyt beskyttelsesnivå i EUs framtidige kjemikaliepolitikk. Blant annet har vi vært opptatt av speilvenningsprinsippet, altså at bevisbyrden skal flyttes fra myndighetene til industrien. Vi er også spesielt glad for at den fokus strategien har hatt på den fundamentale kunnskapsmangelen som finnes på kjemikalieområdet.

Konklusjonene fra miljørådsmøtet i forrige uke gir klare signaler til kommisjonen om å styrke kjemikalielovgivningen i miljøvennlig retning. Dette er i tråd med norske synspunkter.

EU vedtok i mars i år et nytt regelverk om utsetting av genmodifiserte organismer – GMO. Det nye direktivet er ment å øke effektiviteten og åpenheten i beslutningsprosesser på dette feltet og samtidig sikre et høyt beskyttelsesnivå for mennesker og miljø. Direktivet fremmer bl.a. en harmonisering av risikovurderinger, som

også er blitt strengere samt innfører et overvåkingssystem for genmodifiserte organismer. Det åpnes også opp for en vurdering av etiske hensyn. Norge har gjennom EØS-avtalen en tilpasning under det gamle direktivet. Vi arbeider nå med å finne løsninger for å videreføre eksisterende unntak for å sikre et fortsatt strengt godkjenningsregime for GMO.

Flere EU-land har vært misfornøyd med det nye direktivet og ønsker derfor ikke å godkjenne nye GMO før kommisjonen har lagt fram tilstrekkelige regler for merking og sporbarhet samt erstatningsregler. Sporbarhet innebærer å kunne identifisere et produkt hele veien, fra produksjonssted til ferdig produkt, og å sikre tilstrekkelig informasjon til alle brukere i produksjonskjeden, slik at sluttbruker, f.eks. konsument, kan velge eller velge bort GMO-produkter. Vi avventer nå et forslag til regulering av sporbarhet og merking av genmodifiserte organismer samt sporbarhet av mat og fôr avledet av genmodifiserte organismer. Forslaget ventes i disse dager.

Norge har bidratt aktivt til EUs arbeid på dette feltet på ekspertnivå, bl.a. i forbindelse med Cartagena-protokollen under Biodiversitetskonvensjonen, og utviklingen har gått i retning av norske interesser bl.a. når det gjelder merking av genmodifiserte produkter. I Norge arbeides det med å fastsette merkeregler for næringsmidler og næringsmiddelingsredienser som inneholder GMO, samt levende GMO. For næringsmidler skal merkekravene skjerpes i forhold til dagens retningslinjer. Reglene vil i størst mulig grad søkes harmonisert med EUs ventede forslag og merkearbeidet under Cartagena-protokollen.

I tilknytning til klimaforhandlingene har Norge de siste årene deltatt i samarbeid innenfor den såkalte Umbrellagruppen. Med vår geografiske og politiske nærhet til EU og vår tilknytning til Umbrellagruppen har Norge hatt et godt utgangspunkt for å fremme konstruktive forslag til løsninger som kan bringe forhandlingene videre. Norge har søkt å spille en konstruktiv rolle i å få partene nærmere hverandre, bl.a. i spørsmålet om hvordan en implementerer kravet i Kyoto-protokollen om at bruk av Kyoto-mekanismene skal være et supplement til nasjonale tiltak.

Vi legger generelt stor vekt på en nær dialog med EU ved formannskapet, kommisjonen og en rekke medlemsland om klimapolitiske spørsmål. Fra norsk side har vi for øvrig store interesse av å ta del i drøftingene om klimamotiverte tiltak og virkemidler som gjennomføres eller er under planlegging i EU. Blant annet har vi gitt innspill til og følger nøye med på drøftingene om et system for handel med utslippskvoter i europeisk kontekst, der EU-kommisjonen ønsker at dette systemet også skal omfatte EØS-land. Dette er spørsmål Regjeringen vil komme tilbake til i den klimameldingen vi skal legge fram i den nærmeste framtid.

Lederen: Ja, takk. Spørsmål, kommentarer?
Siri Frost Sterri, vær så god.

Siri Frost Sterri (A): Jeg har bare lyst til å stille et spørsmål knyttet til første del av redegjørelsen, som i og for seg ikke går inn på de ulike tiltak vi holder på med i EU. Men jeg merket meg jo den tilbakemeldingen på behandlingen av Europameldingen i Stortinget – det fikk vi for øvrig også bekreftet da utenrikskomiteen nå var i Brussel – at her er man i full gang med også å følge opp kravet i innstillingen. Det er bra.

Men statsråden nevnte bl.a. at Norge var representert i flere av ekspertgruppene, og som ministeren sa, derved kom vi tidlig i inngrep i disse sakene. Spørsmålet mitt er nettopp knyttet til vår representasjon i ekspertgruppene, og siden det nå var miljøvernministeren som nevnte det, så benytter jeg den anledningen til å ta det opp. Hvordan oppnevnes norske representanter i ekspertgruppene? Fra hvilke miljøer innenfor statsrådets område kommer de som er i ekspertgruppene? Hvordan sørger departementet for å holde kontakten med representanter i ekspertgruppene for å sikre seg at det er norske interesser som ivaretas, og at man ikke er der på egenhånd?

Morten Lund (Sp): Det var til GMO-direktivet, som var nevnt. Det har vært fremmet forslag i Stortinget om en tenkepause når det gjelder forbud mot omsetning og bruk av genmodifiserte organismer som har ikke fått flertall. Etter hvert har det blitt konstatert i media at det er flertall for å ha en tenkepause. Det er ikke kommet noe forslag om det, men i morgen skal vi behandle et slikt forslag, og spørsmålet er: Går det an, innenfor rammen av det direktivet som ligger, å ha en norsk bestemmelse om et omsetningsforbud i et visst antall år?

Hallgeir H. Langeland (SV): Først til dette med informasjon. Kunne miljøvernministeren vera litt meir konkret i forhold til det ein gjer? Miljørørsla har jo snakka om f.eks. å etablere eit kontor og etablere eit hus. Kva konkret gjer miljøvernministeren i forhold til norske miljøorganisasjonar for å sikra at informasjonen ikkje berre blir ord, men at det blir ein del praktiske konsekvensar i forhold til forbetringar av informasjonsrutinane? Det var det eine spørsmålet.

Det andre spørsmålet går på handlingsprogram. Eg lurte på om miljøvernministeren kunne seia noko om norsk aktivitet knytt til den saka som går på patentdirektivet, og om ho kunne seia noko om norsk aktivitet i forhold til EURATOM, altså dette med atomavfall, som blir ei problematisk sak sett med norske miljøauge.

Så var miljøvernministeren til slutt inne på klimaforhandlingane. Eg har sjølv mange gonger utfordra miljøvernministeren i forhold til at ein skal vera medlem av ei paraplygruppe. Når USA ikkje lenger godtar Kyoto-mekanismen, er det ikkje då naturleg å styrkja samarbeidet med EU i den saka i klimaforhandlingane?

Det siste eg vil spørja om, var om miljøvernministeren kunne seia noko om GMO, som også Morten Lund var inne på.

Lederen: Før jeg gir ordet til neste vil jeg gjerne høre om det er flere som ønsker å si noe. Vi har et møte kl. 16.30 også – bare for å gjøre oppmerksom på det, men vi skal selvfølgelig gi ordet til alle som ønsker det. Er det flere enn de jeg har tegnet inn, som ønsker ordet til denne saken før det svares? Det er Hilde Frafjord Johnson og Per-Kristian Foss.

–

– Jeg kan ikke se det. Da setter vi strek.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): Jeg synes redegjørelsen fra statsråden var grei på en lang rekke områder. Jeg har to oppfølgingsspørsmål. Det ene er delvis blitt spurt om av andre. Det gjelder utsetting av genmodifiserte organismer når det nå er et nytt direktiv på gang. Miljøvernministeren redegjorde litt for innholdet, men det var ikke helt klart for meg hvorvidt en også innholdsmessig når det gjelder dette direktivet, vil se for seg en liberalisering eller en mer restriktiv linje. Hun sa riktignok at en vurdering av etiske hensyn, økt effektivitet i åpenheten i beslutningsprosessene og et overvåkningssystem ville komme inn, men det ble ikke sagt noe særlig om retningslinjene for betingelsene for utsetting. Her har jo Norge en mer restriktiv lovgivning enn de aller fleste land, og da er det viktig for oss å vite om EU vil påføre Norge en annen praksis enn den vi har i dag. Det var det første spørsmålet.

Så var det klimaspørsmålet. I og med det sammenbruddet man hadde i forhandlingene i Haag, og det som nå har skjedd i mellomtiden med USAs holdning, så vil jeg anta at behovet for en dialog mellom paraplygruppen og EU-gruppen i Bonn i den kommende forhandlingsrunden vil bli desto større og desto sterkere. Kunne miljøvernministeren si noe mer om en kan se for seg at Norge der vil innta en rolle der man løper litt imellom og forsøker å bidra til enighet,

og om de møtene som nå har vært i forkant, tyder på en bevegelse i retning av muligheten for enighet?

Per-Kristian Foss (H): Bare et konkret spørsmål til det siste temaet som statsråden var inne på, Kyoto-mekanismene. Hun nevnte ikke spesielt at de nordiske ministerne hadde forpliktet seg til å prøve ut mekanismene noe tidligere i det nordiske området og i Østersjøområdet. Det kunne kanskje være verdt å ta med på listen hvis det fortsatt er slik, og det har jeg oppfattet det som, at det er aktuell politikk at 2005 fortsatt er et mulig iverksettelsesår.

Statsråd Siri Bjerke: Til det første spørsmålet om rekruttering av folk til ekspertgruppene: Det er på vårt område et aktivt arbeid for å rekruttere så bredt som mulig innen fagmiljøer, og det arbeides også med å holde nær kontakt med disse. En mer detaljert oppfølging av dette kan vi også gjerne komme tilbake til, men vi har jo et stort antall eksperter som gjør en veldig god jobb i flere av komiteene på miljøområdet. Det ser jeg på som en viktig del av det å sette oss i stand til å påvirke miljøarbeidet i EU, og derfor ser vi med stor viktighet på det arbeidet.

Til spørsmålet fra Morten Lund og delvis Hilde Frafjord Johnson om GMO, så redegjorde jeg for direktivet slik vi nå ser på dette fra norsk side, og slik det oppfattes i EU. Men jeg sa også at vi nå holder nær kontakt med EU med sikte på hvordan vi kan følge opp det som har vært de norske innfallsvinklene i dette arbeidet, bl.a. etiske hensyn. Så her er vi i en dialog med EU. Den er på ingen måte avsluttet. Det arbeidet må vi følge opp i tiden som kommer.

Videre til spørsmålet om moratorium for genmodifisert mat, som har vært fremmet i Stortinget. Det ligger jo til oppfølging i Regjeringen, og vi vil komme med en vurdering og oppfølging av det forslaget. Vi arbeider med det for tiden, også i lys av den oppfølgingen vi har hatt med EU, med sikte på å videreføre den norske linjen på dette området med en veldig klar føre var-holdning.

Til Langelands spørsmål om miljøbevegelsen og informasjon. Det vi gjør fra Miljøverndepartementets side, og det jeg som miljøvernminister gjør, er at jeg holder en tett kontakt med miljøorganisasjonene i ulike spørsmål, bl.a. i deres europapolitikkspørsmål. Vi informerer hverandre gjensidig, og vi har også noen muligheter til å gi dem økonomisk støtte. Jeg tror den dialogen bare blir viktigere framover, ettersom det stadig er flere aktører også på EU-siden som kommer til å ha stor betydning for utvikling av miljøpolitikken. Jeg opplever et samarbeid med miljøorganisasjonene på

den måten. Men de må selvfølgelig selv få velge på hvilken måte de vil organisere seg inn mot det europeiske arbeidet.

Så var det spørsmålet om patentdirektivet. Jeg forstår det slik at utenriksministeren kommer til å komme inn på det i sin redegjørelse etterpå, så det avstår jeg fra å kommentere i denne sammenhengen.

Men noen kommentarer til klimaspørsmålene til slutt. Ja, jeg ser det helt opplagt slik at Norge bør styrke samarbeidet med EU på klimaområdet i tiden som kommer, og vi har også styrket samarbeidet med EU i det året som har gått, fordi forhandlingene har vært av en slik karakter at det har vært veldig naturlig. Det har kommet til uttrykk en del flere spenninger enn tidligere innen paraplygruppen, gitt at en har kommet mer konkret inn på hvordan oppfølging av Kyoto-protokollen bør skje. Derfor har det vært naturlig å ha mer kontakt med andre utenfor paraplygruppen. Ikke bare EU, men også u-landene spiller en veldig viktig rolle i forhandlingene for tiden.

Når det gjelder forhandlingene fram mot det møtet som er planlagt i Bonn i slutten av juli, er Norge veldig aktivt med i det arbeidet. Vi har en tett dialog i Norden på dette området mellom de nordiske miljøvernministre, og vi arbeider inn mot de fleste andre land. Det er ennå ikke klart akkurat hvordan forhandlingene kommer til å bli organisert, men vi vil iallfall gjøre det vi kan for å bidra til et resultat, og vi holder god kontakt med ulike grupper.

Jeg kan bekrefte at det forslaget som Per-Kristian Foss viser til om utprøving av Kyoto-mekanismene i en nordisk østersjøramme, er et forslag som det jobbes videre med. Jeg har stor tro på det, særlig den delen av det som gjelder felles gjennomføring, og hvor vi kan komme inn spesielt i Østersjøen og inn mot de baltiske land.

Ellers tror jeg nok at det fra de andre nordiske landene særlig, og for så vidt også fra norsk side, er en interesse av å se denne utprøvsdelen litt i lys av det arbeidet som pågår i EU, med en tidlig organisering av klimatiltak innen EU-rammen. Men særlig det som går inn mot østersjøområdet, har jeg stor tro på, og det jobbes det aktivt med. Jeg håper at det ikke blir så altfor lenge til vi kan komme inn i konkrete prosjekter der.

Hallgeir H. Langeland (SV): Det var ein ting eg ikkje fekk svar på, som gjekk på avtalen om EURATOM.

Statsråd Siri Bjerke: Ja, det stemmer. EURATOM-samarbeidet må jeg ta forbehold om – det må jeg komme tilbake til i en annen sammenheng.

Lederen: Da takker vi miljøvernministeren og hennes ledsagere.

S a k n r . 2

Orientering om gassmarkedsdirektivet og kommisjonens «Statement of Objections» v/olje- og energiministeren

Statsråd Olav Akselsen: Eg vil først visa til tidlegare orienteringar i dette utvalet om spørsmålet om innlemming av gassmarknadsdirektivet i EØS-avtalen.

Frå norsk side har ein ved fleire høve meldt frå til kommisjonen at siktemålet frå norsk side er innlemming av direktivet i EØS-avtalen. Som følgje av kommisjonen si uttalte meining om at direktivet må innebera at GFU-ordninga blir avvikla, og som følgje av kommisjonen si omfattande undersøking av GFU-selskapa sine aktivitetar, har Noreg i lang tid vore i dialog med kommisjonen for å prøva å finna gjensidig akseptable løysingar på desse spørsmåla. Desse drøftingane har ikkje ført fram så langt.

Spørsmålet om ei avvikling av GFU-ordninga har modna seg i løpet av den tida som er gått. Behovet for ei samla, feltnøytral avsetjing av gass via GFU er redusert fordi sokkelen no er modna, og fordi den europeiske gassmarknaden i veldig stor grad er opna. Eigarskapet til dei påviste gassressursane er òg sterkt konsentrert i Noreg. Omsynet til god ressursforvaltning tilseier ikkje det same behovet for ei GFU-ordning no som tidlegare. Ved kgl. resolusjon 1. juni 2001 blei det derfor vedtatt å avvikla GFU-ordninga frå neste årsskifte. Ordninga med gassal via GFU blei samstundes avvikla førebels frå det same tidspunktet innafor EØS-området.

Av denne grunn er det nok ikkje noko i sjølve gassmarknadsdirektivet som er til hinder for ei innlemming av det i EØS-avtalen. Direktivet dreier seg i det alt vesentlege om nedstrømssektoren, og den er som me alle veit, lite utvikla i Noreg. Det vil derfor ikkje vera særlege problem knytte til gjennomføring av direktivet på dette punktet.

Det same gjeld i høve til oppstrømsreglane i direktivet. Usemja med kommisjonen om GFU-ordninga er foreinleg med direktivet eller ikkje, har det ikkje lenger nokon relevans å drøfta vidare.

Eg vil derfor gå inn for at ein frå norsk side tar dei naudsynte skritta i høve til EØS-komiteen for å få eit formelt vedtak der om innlemming av gassmarknadsdirektivet i EØS-avtalen. Dette kan ein gjera på neste møte i EØS-komiteen, som er 19. juni, ved at Noreg formelt trekkjer oppmodinga om ein overgangsperiode for gjennomføring av direktivet i norsk lovgjeving.

Etter eit formelt vedtak i EØS-komiteen om innlemming av gassmarknadsdirektivet i EØS-avtalen, vil ein ha seks månader på seg til å gjennomføra direktivet norsk lovgjeving.

Kommisjonen har no levert eit klageskrift, eit såkalla «Statement of Objections», under GFU-undersøkinga. Ein hevdar frå EU si side at det norske gassavsetningssystemet er i strid med konkurransereglane i EU og EØS. Klageskriftet er sendt til Statoil og til Norsk Hydro. Men kommisjonen har gjort det klart at dei har som formål å senda liknande klageskrift til alle andre som produserer gass på norsk sokkel.

I denne samanhengen vil eg understreka at forvaltinga av petroleumsressursane framleis er nasjonalstaten sitt ansvar. Dette gjeld i høve til alle land i EØS-området. Den eksklusive retten til og ansvaret for ressursforvaltning inneber samstundes ein rett for nasjonalstaten til m.a. å etablera nasjonale målsetjingar for utnytting av naturressursane og for forvaltinga av slike ressursar. Den overordna målsetjinga for norsk ressursforvaltning har alltid vore å sikra at dei ressursane som me har, blir utnytta så effektivt som mogleg.

GFU blei etablert av staten i 1986 for å sikra at ein når denne målsetjinga. GFU har vore eit svært viktig element i gjennomføringa av den norske ressursforvaltninga. GFU har fått ansvar og utført sine oppgåver på vegner av den norske staten og under instruksjon og kontroll frå staten si side.

I ei pressemelding i går har vi gjort det klart at den norske staten går imot klageskriftet frå kommisjonen. Norske styresmakter stadfestar at utforminga av ressursforvaltningssystemet ligg til nasjonalstaten, og at ein vil følgja denne saka svært aktivt framover.

Samstundes vil eg peika på at kommisjonen sidan 1996 har undersøkt GFU-ordninga under konkurransereglane i EU/EØS. Det klageskriftet som no er kome, er eit resultat av at kommisjonen i denne samanhengen har vedtatt at dei vil starta ein formell prosedyre mot produsentselskapa i Noreg. Kommisjonen meiner såleis at samla gassal via GFU er eit brot på konkurransereglane, og at GFU-ordninga er i strid med desse reglane.

Sjølv om både spørsmålet om innlemming av gassmarknadsdirektivet i EØS-avtalen og om klageskriftet har ei side mot GFU-ordninga, heng desse tinga ikkje saman. Kommisjonen har gjeve klart uttrykk for at det òg er deira syn, sjølv om dei to sakene til tider har vore drøfta samstundes i dialogen med kommisjonen. Når ein frå norsk side vedtok å avvikla GFU-ordninga 1. juni, var årsaka likevel at ein i Noreg ikkje lenger ser det same behovet for denne ordninga som ein hadde tidlegare. Klageskriftet er eit angrep på historiske forhold, og det ville ha kome utan omsyn til om gassmarknadsdirektivet alt hadde vore innlemma i EØS-avtalen.

Slik situasjonen er no, meiner eg at det vil tena norske interesser best om spørsmålet om innlemming av direktivet i EØS-avtalen og klageskriftet frå kommisjonen blir sett uavhengig av kvarandre. Mi tilråding vil derfor vera at klageskriftet frå kommisjonen i forhold til GFU-undersøkingane blir handsama av styresmaktene uavhengig av spørsmålet om innlemming av gassmarknadsdirektivet i EØS-avtalen.

Jan Tore Sanner (H): Høyre har ingen problemer med avviklingen av GFU.

Formålet med gassmarkedsdirektivet er å få lavere pris til sluttbruker i det europeiske markedet, og da er det ikke overraskende at EU-kommisjonen retter søkelyset mot produsentinteressene, men de bør i like stor grad rette søkelyset mot nedstrømsmarkedet. Det er en kjent sak at det ikke først og fremst er konkurranse som preger nedstrømsmarkedet særlig i Tyskland og Frankrike. Det er i vår interesse at det blir større fokus på konkurransebiten nedstrøm. Der er det et betydelig effektiviseringspotensial, og det vil også være i vår interesse å kunne stå overfor flere kjøpere enn det vi gjør i dagens marked.

Så mitt spørsmål til statsråden er: I hvilken grad stiller man fra norsk side krav om at kommisjonen og EU også skal rette søkelyset mot sitt eget marked? Det er et betydelig effektiviseringspotensial som kan komme sluttbruker til gode.

Ellers, når det gjelder det refererte klageskriftet, har vi heller ingen problemer, verken med statsrådets vurdering, eller holdning til måten det skal håndteres på.

Hallgeir H. Langeland (SV): SV er skeptisk til å leggja ned GFU, men me ser det ut frå den situasjonen at ein på ein måte må tilpassa seg EU her, og at ein nå får ei privatisering av Statoil, og at ein ser desse tinga i samanheng, sjølv om statsråden avviser den samanhengen.

Det er forskjellige ting her som er interessante. Det eine er m.a. kva dette presset mot Hydro og Statoil vil bety for det komande aksjesalet i Statoil. Det er ei veldig interessant problemstilling, og om det kan få konsekvensar for den tidsprosessen som det er lagd opp til. Det vil eg gjerne ha ein kommentar på.

Så vil eg òg gjerne ha ein kommentar på dette i forhold til Russland og Algerie. Korleis blir dei behandla som ikkje er EØS-medlemmer, i forhold til den same problematikken?

Til slutt: Når ein vel strategi i forhandlingar, og når ein part går ut så aggressivt som dette, går det an å tenkja seg andre strategiar for norske myndigheiter enn berre å tilpassa seg den strategien dei har. I og med at bøtene her tilsvarer norsk fiskeriekспорт, har ein vurdert å setta spørsmålsteikn ved eksistensen av heile EØS-avtalen?

Hilde Frafjord Johnson (KrF): Vi har vel i fellesskap med andre partier i utgangspunktet vært kritisk til innlemmelse av gassmarkedsdirektivet i EØS i det hele tatt. Nå er jo dette slaget tapt, og vi har akseptert det, i likhet med andre partier, likeledes avvikling av GFU. Vi har ingen innvendinger mot den håndteringen som statsråden legger opp til.

Det ville vært veldig interessant å få svar også på representanten Sanners spørsmål i forhold til hvilken kommunikasjon man nå har mot EU, og hvordan fokus rettes. For det er ingen tvil om at her har man hatt en importinteressedomineret union som ønsker å ivareta sine interesser i forhold til eksportland. Slik sett bør også vi kunne bidra til at fokus rettes i eget område.

Statsråd Olav Akselsen: Me må vel vedgå at me frå norsk side har hatt hovudfokus på dei spørsmåla som har vore retta mot Noreg og i forhold til kva verknad dette direktivet vil få for Noreg og dei norske selskapa. Samtidig er vårt inntrykk at det er veldig stor interesse i EU-systemet òg overfor EU-landa, altså medlemslanda, og dei selskapa som opererer innafor.

Ein kan seia at i den prosessen som har vore no, har ein halde seg til to ulike instansar i EU. Dei som no kjem med dette klageskriftet, er konkurransestyresmaktene, og dei gjer det altså på bakgrunn av dei generelle konkurransereglane i EU og ikkje gassmarknadsdirektivet. Når det gjeld forhandlingane om gassmarknadsdirektivet, har me halde oss til energistyresmaktene i EU, og eg må berre vedgå at me ikkje har på ein måte svart på angrepet på det norske systemet med å seia at dei må først

rydde opp på eige bord. Det har me ikkje gjort. Men mitt inntrykk er at dei no går igjennom heile kjeda og ser kva som kan gjerast for å endra på den.

Når det gjeld spørsmåla frå Langeland, er det slik at ein har visst i lengre tid at dette var ei svært aktuell problemstilling. Undersøkingane begynte allereie i 1996, og me har vore klar over at det har nærma seg ei avgjerd i EU. Me har ikkje visst kva som ville bli utfallet av den, men det har iallfall vore slik at Statoil i all den dokumentasjon som er lagd fram i samband med børsintroduksjonen, har informert om og tatt høgd for at den situasjonen som me no har kome opp i, kunne oppstå. Me har ikkje merkt noka avtakande interesse etter at den situasjonen har oppstått. Det er vel òg rett å seia at denne typen klagar skjer med jamne mellomrom, og det er ikkje sikkert at dei endar ut i korkje bøter eller andre tiltak når så langt kjem. Så langt er det ikkje blitt noka som helst avtakande interesse for Statoil-aksjen.

Når det gjeld forholdet til andre eksporterande land av gass som Russland og Algerie, er det sjølvsagt slik at dei må forholde seg til dei same reglane i EU-systemet, altså i sjølve marknaden. Dei endringane som måtte skje i sjølve marknaden som er uavhengig av om ein sjølv er medlem av dette området eller ikkje, må sjølvsagt dei òg forholde seg til. Det gjeld prisar og måten ting blir prisa på. Det vil ikkje vera slik at norsk gass f.eks. blir billegare enn gass frå andre leverandørar. Men på den andre sida er det sjølvsagt slik at desse landa òg framleis har ei samla avsetning av gassen, og eg kan ikkje svara på i detalj kva EU meiner. Men eg veit at i forhold til Russland er det òg gjort forsøk frå EU si side på å få til ein større grad av konkurranse der.

Så er det sjølvsagt slik at ein kan vurdere denne «Statement of Objections» på ulikt vis frå EU-systemet. Det beste hadde vore om den ballen blei lagd død. Men i og med at dette kjem frå konkurransestyresmaktene og er utforma ved dei generelle konkurransereglane og på ein annan del av EU-systemet enn det me held oss til når det gjeld GFU, føler me at det beste no er å få avklart situasjonen i forhold til gassmarknadsdirektivet, og at desse tinga ikkje bør blandast saman. Me trur vel heller ikkje at ein meir aggressiv tone frå vår side ville bidra nemneverdig positivt i spørsmålet om desse historiske sakene tilknytte GFU-ordninga.

Lederen: Da var det ikke flere spørsmål, og da takker vi olje- og energiministeren og energi- og miljøkomiteen.

Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 19. juni 2001.

Lederen: Da gir jeg ordet til utenriksministeren.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Først noen ord om barnematdirektivet. Som man vil huske, informerte jeg EØS-utvalget 8. mai om at kommisjonen ikke fant EFTA/EØS-landenes utkast til EØS-komitebeslutning tilfredsstillende verken hva gjelder substans eller form. I utkastet til beslutning hadde vi anmodet om å få opprettholde nasjonal praksis inntil kommisjonen, som følge av ny kunnskap, hadde vurdert behovet for endringer av barnematdirektivet. Norske myndigheters betenkeligheter gjelder først og fremst adgangen til beriking av barnemat med vitaminer og mineraler.

Vi overleverte i forrige uke et svar til kommisjonen der vi opprettholder og forsvarer det norske standpunktet. I svaret framheves det spesielt at en innlemmelse av barnematdirektivet i EØS-avtalen vil innebære at norsk kostholdsveiledning til spebarn vil måtte endres, og at dette vil innebære en mindre ensartet og mer komplisert veiledning. Jeg vil informere Stortingets EØS-utvalg fortløpende om den videre utvikling i saken.

Så om «Novel Foods»-regelverket. I forrige uke overleverte EFTA/EØS-landene et utkast til EØS-komitebeslutning vedrørende regler om godkjenning bl.a. av genmodifiserte næringsmidler – den såkalte «Novel Foods»-forordningen – til kommisjonen. Som kjent har kommisjonen i lengre tid etterspurt EFTA/EØS-landenes posisjon hva gjelder dette regelverket. På bakgrunn av at EU er i ferd med å revidere sitt regelverk på området, ber vi om å få videreføre det norske regelverk i påvente av at EUs nye regelverk er på plass.

Jeg vet ikke, leder, om jeg skal si litt om ESAs «resultattavle» nå i forbindelse med dette innlegget, eller om jeg skal vente til Eventuelt.

Lederen: Jeg synes vi kan ta det nå.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Som kjent utarbeider EFTAs overvåkingsorgan en halvårlig «resultattavle» over EFTA/EØS-landenes gjennomføring av EØS-direktiver i nasjonal rett. Dette gjelder altså direktiver som allerede er innlemmet i EØS-avtalen. Kommisjonen

utarbeider en tilsvarende resultatavle for EUs medlemsland som også inkluderer informasjon om EFTA/EØS-landene.

Dette ble publisert den 28. mai. Det framkommer som kjent at Norge kommer svært dårlig ut sammenlignet med andre EØS-land. Vi er nå på en 17. plass av 18 EØS-land. Det er kun Hellas som er dårligere. Island er på 16. plass og Liechtenstein på 4. Ved de to foregående målingene var vi på henholdsvis 14. og 13. plass. Det er særlig på det veterinære området at Norge ligger etter.

Norges etterslep i gjennomføringen av direktivene er meget beklagelig, i første rekke fordi manglende gjennomføring innvirker på rettsensartetheten i EØS-området og dermed på norske bedrifters konkurransesituasjon. Men den er også beklagelig sett i forhold til våre relasjoner generelt med EU.

Jeg tok derfor umiddelbart initiativ til iverksetting av en kontroll- og oppfølgingsprosedyre som jeg regner med i vesentlig grad vil bedre gjennomføringstakten av nye direktiver. Jeg har også tatt initiativ til å få fortdrag i arbeidet med å gjennomføre i nasjonal rett de i alt 66 direktiver som i henhold til ESA allerede er innlemmet i EØS-avtalen.

De prosedyrene som er lagt opp, er som følger:
Utenriksdepartementet vil bli holdt direkte informert av ESA når det kommer varsel om at frister for gjennomføring nærmer seg. Vi tar da kontakt med fagdepartementene. Dette vil vanligvis være to-tre måneder før gjennomføringsfristen for det enkelte direktiv utløper, og anmoder da å få bekreftet at fristen vil bli overholdt. I de tilfeller hvor det ansvarlige departement ikke endelig kan bekrefte dette, vil saken etter planen bli tatt opp på første regjeringsskonferanse hvor fagstatsråden er til stede. Ved behov gjentas denne prosedyre.

Ovenstående prosedyre vil ikke løse problemene med de direktivene som utestår nå. For at flest mulig av disse direktivene skal være gjennomført i god tid før det nye storting kommer sammen, sendte Utenriksdepartementet 7. juni brev til departementsråden i de berørte fagdepartementer. I brevet er det vist til en oversikt over de direktiver under det enkelte departements ansvarsområde som overhodet ikke er gjennomført, og over de direktiver som ESA anser som delvis gjennomført. Det bes om tilbakemelding innen 15. juni d.å. De saker som ikke kan bekreftes gjennomført innen medio august d.å., behandles på regjeringsskonferanse.

Målet med disse nye prosedyrene er selvsagt at det blir tilfredsstillende resultat for Norges del på ESAs neste «resultatavle», som har noteringsfrist medio oktober.

Jeg har bare lyst til å si at dette er svært beklagelig. Vi har jobbet fra Utenriksdepartementet særlig med å få fram de direktivene som er

politisk sensitive, og som hadde ligget lenge. Det har vi da klart, men vi har ikke vært oppmerksom på den tregheten som har vært i hele systemet, og jeg vet ikke om man også kan si motvilje mange steder mot å gjøre det som vi egentlig er forpliktet til å gjøre. Det er beklagelig at vi oppdaget det for sent, men nå har vi altså satt i gang helt andre prosedyrer for å få fortgang i det. Dette er i Norges interesser. Vi har forpliktelser. Vi får en rettighet til å komme inn på det indre marked, men vi har samtidig en forpliktelse til å gjennomføre det regelverket som der er.

Så litt om EØS-rådsmøtet 25. juni. Det er det viktigste formelle samarbeidsorgan på ministernivå, som holdes to ganger i året.

Det franske formannskapet hadde på møtet 19. september 2000 lagt opp til et møteformat som var noe mer fleksibelt enn hva som har vært tilfellet tidligere. Fra EU-siden møter nå formannskapet, det innkommende formannskap og EU-kommissæren med ansvar for EØS, Chris Patten. Møtet er blitt tredelt med en politisk dialog, et formelt EØS-rådsmøte, og en uformell orienteringsdebatt. Møteformen var avgjort mer effektiv i forhold til tidligere møter, og det samme møteformatet vil bli brukt i forbindelse med møtet 25. juni i år.

På norsk side legger vi vekt på at det skal være mulig å få til substansielle politiske drøftelser på møtene. Vi ønsker spesielt å drøfte den nordlige dimensjon/forholdet til Russland. Dette vil være viktig fordi EUs toppmøte i Gøteborg vil vedta en handlingsplan for den nordlige dimensjon.

Under den formelle delen av EØS-rådets møte er det lagt opp til en utveksling av synspunkter vedrørende en rekke utestående saker som blir drøftet i forskjellige formelle fora innenfor EØS-samarbeidet. Videre vil det være diskusjoner om utvidelsen av EU og de konsekvenser dette vil ha for EØS-avtalen. Her er vi særlig opptatt av at vi kommer tidsnok i gang med søknadene fra de nye medlemsland for deltakelse i EØS-avtalen, slik at vi får en samtidig tiltredelse av kandidatlandene både til EU og EØS. Det krever parallelle forberedelser og ratifikasjon. EU-siden synes foreløpig ikke å dele vår holdning når det gjelder hasteaspektet, så dette vil vi ta opp med dem. Andre tema for drøftelse vil være oppfølging av Stockholm-toppmøtet når det gjelder sysselsetting, økonomisk reform og sosial utjevning.

For øvrig vil EFTA/EØS-landene og EU-siden diskutere miljø og bærekraftig utvikling, som er et sentralt tema på EU-toppmøtet i Gøteborg noen dager i forveien.

Jeg skal selv delta på dette møtet 25. juni.

Så noen ord om spørsmålet om eksport av kontantstøtten, som jeg kommenterte på møtet 8. mai. Forordning EØF nr. 1408/71, den såkalte trygdeforordningen, skiller mellom familieytelser, som utbetales etter

hvor en arbeidstaker faktisk arbeider, og sosialytelser, som i utgangspunktet er avhengig av hvor den trygdede bor. Dersom den trygdede bor i et annet land enn familien, skal familieytelser normalt eksporteres. Det er imidlertid mulig å oppnå unntak fra denne hovedregelen.

I Ot.prp. nr. 56 for 1997-98, om kontantstøtte, statsbudsjettet for inneværende år og i St.meld. nr. 43 for 2000-2001, som evaluerer kontantstøtten, defineres kontantstøtten som en familieytelse. Stortinget informeres i disse dokumentene om at det arbeides med sikte på å få unntak fra regelen om eksport.

Kontantstøtte er i sin karakter og i sin utforming ikke en ytelse som det er naturlig å eksportere, idet den er et alternativ til offentlig støttet barnehageplass i Norge. Statstilskudd til barnehager eksporteres som kjent ikke.

Norge tok allerede i 1998 opp eksportabilitets spørsmålet med kommisjonen, og vi mottok svar først 17. mai d.å. Uten noen dyptgående begrunnelse avviste kommisjonen den norske anmodningen og slår fast at kontantstøtten skal være gjenstand for eksport.

Regjeringen har forelagt saken for regjeringsadvokaten med anmodning om en vurdering av grunnlaget for avslaget og en tilråding med hensyn til den videre oppfølgingen.

Barne- og familiedepartementet mottok forleden regjeringsadvokatens uttalelse. Regjeringen vil nå foreta en samlet vurdering og legge opp den videre strategien. Det vil være naturlig å orientere Stortinget i forbindelse med fremleggelsen av forslag til statsbudsjett for neste år.

Barne- og familiedepartementet er nå i ferd med å vurdere henvendelsene fra EFTA overvåkningsorgan og Sivilombudsmannen i saken.

Til slutt om patentdirektivet. Vi er kjent med at Nederland gikk til sak i oktober 1998 for EF-domstolen med krav om at dette ble kjent ugyldig, fordi det er vedtatt med feil hjemmel.

Nederland har også anført direktivets forhold til Biodiversitetskonvensjonen.

Generaladvokaten ved EF-domstolen avgav i dag en rådgivende uttalelse i saken om patentdirektivets gyldighet.

Generaladvokaten anbefaler at Nederland ikke gis medhold i sitt annullasjonssøksmål, ettersom det ikke finnes å være rettslig grunnlag for å annullere direktivet.

Generaladvokaten uttrykker imidlertid en viss sympati for Nederlands søksmål, som han anser å være delvis fremmet som følge av en generell bekymring for at uansvarlig bioteknologisk forskning kan få etisk uakseptable følger.

Generaladvokaten påpeker imidlertid at direktivet omhandler patentering av bioteknologiske oppfinnelser, og ikke bruken. De etiske kriteriene for patentering er ikke uttømmende definert i direktivet, noe som gjør at fremtidig utvikling vil kunne bli tatt hensyn til.

Det påpekes videre at det er viktig å regulere i nasjonal lovgivning bruken av bioteknologiske oppfinnelser, og sikre at direktivets etiske grenser for patentering gjennomføres og overholdes.

Generaladvokaten bekrefter i sin uttalelse Norges adgang til å intervensere i saken.

Generaladvokatens uttalelser er ikke bindende for EF-domstolen, og det er således ikke mulig på det nåværende tidspunkt å si noe om det endelige utfallet av saken.

Lederen: Takk, utenriksminister.

Når det gjelder den siste saken, patentdirektivet, er det selvfølgelig for tidlig å si om dette vil ha betydning for resultatet i EF-domstolen. Det vil vel influere på et vis – det gir iallfall argumenter til kommisjonen. Men jeg går ut fra at vi blir orientert når det er en utvikling i saken, for dette er fra norsk synspunkt en veldig viktig sak. Jeg håper at det fremdeles skal være mulig å unngå de uheldige virkninger av implementeringen av patentdirektivet, samtidig som, som generaladvokaten også påpeker, det er viktige sider ved patentering innenfor næringsmiddelindustri og bioteknologiske oppfinnelser som er positive. Så det er viktige forhold som reguleres i direktivet, men det er altså de uheldige og vanskelige avveiningene som gjør at det uttrykkes norsk skepsis til dette. Men jeg er glad for den måten Regjeringen har taklet dette på, og håper at en følger opp slik som en har gjort, og at en kommer tilbake til utvalget når en har synspunkter på dette.

Jeg vil også kort kommentere implementeringen av de ulike direktivene i EØS-avtalen. EØS-avtalen er for Norge en veldig viktig avtale – etter at vi behandlet Europa-meldingen, er det en samlet vurdering. For at denne avtalen skal fungere, er det viktig at alle bestemmelsene implementeres så raskt og effektivt som overhodet mulig. Der er jeg helt enig med utenriksministeren, og jeg tror at det er en samlet vurdering at EØS-avtalen i de aller fleste tilfellene er positiv for Norge. Det er altså ikke slik at Norge er et land som skulle ha så spesielle

interesser at det som resten av Europa – eller retttere sagt, resten av EØS-området – skulle bestemme seg for, uten videre skulle være til ulempe for oss. Men noen slike konflikter har vi. Ett eksempel på det er patentdirektivet, der et flertall ønsker en annen løsning.

Når en ser på i hvilken retning det går med implementeringen, er det grunn til bekymring. Nå var komiteen i Brussel og fikk vite at 1999 var Norge på en 7. plass, så gikk vi ned til 13. og 14. plass – og nå er vi nede på 17. plass. Jeg er ikke sikker på om utenriksministeren har en rett forståelse av hvorfor det er blitt slik, når han sier at det skyldes treghet eller motvilje. Jeg tror for min del at jeg vil legge til grunn en annen forståelse, nemlig at det er manglende prioritering og oppmerksomhet på viktigheten av å følge dette opp. Det er mange ting som krever oppmerksomhet i departementene, og en har vel kanskje kommet i skade for å tenke at de rent innenrikspolitiske, høyt belyste, sakene må gå foran, og så har implementeringen av EØS-bestemmelser og direktiver kommet lenger ned på prioriteringslisten.

Uansett er det utenriksministerens ansvar å påse at prosedyren med implementering av direktivene går så raskt og effektivt som mulig. Dette er en uakseptabel posisjon som det må gjøres noe med.

Jeg er fornøyd med de signalene som utenriksministeren gav gjennom Aftenposten, nemlig at han ville ta tak i problemene. Men jeg stusset over hans formuleringer, for det virket som om han skjøv byråkrati og embetsverk foran seg for å forklare tingenes tilstand. Jeg håper det var en måte å bli sitert på som utenriksministeren ikke kjente seg igjen i, for det er selvfølgelig ikke en akseptabel forklaring. Det er utenriksministeren som har det overordnede ansvar i Regjeringen for å påse at de bestemmelser som Det norske storting vedtar, blir implementert så raskt som overhodet mulig. Dette gjentas jo både i dette utvalget og i den parlamentariske delegasjonen som Stortinget har til EØS-området.

Jeg håper derfor at vi vil se et positivt resultat, og en kan være forvisset om at Stortinget og EØS-utvalget vil støtte utenriksministeren i alle de tiltak han måtte treffe for å få en endring på en manglende oppmerksomhet i departementene til å implementere dette.

Siri Frost Sterri (H): Jeg har et spørsmål til akkurat det siste, om vår dårlige rangering, som i og for seg kom litt overraskende. Jeg merket meg at også utenriksministeren sa at det kom overraskende, og at dette selvfølgelig er svært uheldig.

Dette har vi jo vært borti tidligere. Da vi lå på 13. plass, og så på 14. plass, var vi slett ikke fornøyd med det heller. Vi hadde en runde på det da.

Det jeg lurer på, ut fra det utenriksministeren nå sier, om at Regjeringen har iverksatt tiltak, er: Har man ingen kontrollmekanismer som gjør at man oppdager slikt underveis? På meg virker det litt underlig at man egentlig er helt prisgitt ESAs rankingsliste før man skjønner hvor man befinner seg i løypa. Vil man iverksette noen tiltak som gjør at vi fra norsk side faktisk kan vite at ikke ting hoper seg opp?

Morten Lund (Sp): Jeg vil spørre om når vi kan forvente at det kommer en endelig avgjørelse i Norge, forutsatt at EU holder på sin posisjon når det gjelder barnemat, når det gjelder eksport av kontantstøtte og patentdirektivet?

Lars Sponheim (V): For det første synes jeg også at de grep som utenriksministeren har varslet om å få opp farten på saksbehandlingen av de kurante EØS-direktivene er viktig. Det er fagstatsrådene som må ha dette in top of mind og sørge for at dette blir gjort fort nok. Jeg forstår at utenriksministeren nå har iverksatt tiltak for å få til det.

Så vil jeg gjerne få gi uttrykk for støtte til å ha en fast hånd i spørsmålet om barnematedirektivet. Jeg er også opptatt av det – som jeg har gitt uttrykk for her tidligere – på grunn av den særnorske situasjonen. Vi har et kosthold for spedbarn som er veldig basert på ferdigkjøpt mat, og vi er så langt mot nord at vi har spesielle vitaminbehov, ikke minst hos spedbarn. Summen av dette er at det er ganske skummelt om ikke vi ikke får respekt for at vi er i en spesielle situasjon. Så jeg vil gi sterk støtte til Regjeringen til å stå veldig hardt på og ivareta spedbarns interesser i den videre behandlingen.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Først til resultatene og det komiteens leder sier. Det ikke bare merker jeg meg, men jeg er helt enig. Det er selvfølgelig Regjeringens fullstendige politiske ansvar å sørge for at dette blir bedre, og vi må ta på oss ansvaret for at det er så dårlig som det er. Uansett forklaring, som Stortinget i og for seg ikke trenger å bry seg om, man kan bare spørre meg som utenriksminister om hvorfor dette er som det er. Men jeg er nødt til å tenke gjennom forklaringer for å gjøre dette bedre, og det har egentlig veldig lite med politikk å gjøre, men med en rekke andre prosedyrer og byråkratisk treghet – og nok også litt motvilje, vil jeg si. Noen departementer er vanskeligere enn andre når det gjelder å tilpasse seg EØS-regelverket. Det kan man ikke kom bort fra. Men det er et politisk ansvar for at dette skal være annerledes enn det det er. Bare så det er gjort helt klart. Vi har i

grunnen ikke noen annen måte å gå fram på nå enn å legge opp til en mye tettere rapportering, slik jeg redegjorde for. Vi blir informert av ESA når det kommer varsel om at fristen for gjennomføring nærmer seg, og så tar vi da kontakt med fagdepartementet, to til tre måneder før, for å spørre om hvordan dette nå ligger an, slik at vi kan gripe inn før fristen utløper. Det skulle ikke være nødvendig. Det skulle være selvsagt for en departementsråd å følge dette opp. Men når det ikke er selvsagt, må vi faktisk ta faktisk hånd i hanke og fra Utenriksdepartementets side sørge for at det blir kontroll med det.

Til Siri Frost Sterri: Det er et godt spørsmål – om det kom overraskende. For meg er det overraskende å se at det er nødvendig å ha den type rutiner for noe som egentlig skulle være selvsagt. Men jeg må bare igjen beklage at det er slik som det er.

Til Morten Lund: Når det gjelder avgjørelsen i disse direktivsakene, patentdirektivet, vil saken gå sin gang for EF-domstolen. Vi har nå fått generaladvokatens syn, som er hans syn, og som selvfølgelig teller. Som Steensnæs sa, det er klart at det er gode argumenter for kommisjonen, men på den andre siden er det sider i hans innlegg som også kan brukes for det motsatte. Vi vil fullt ut kjempe for det som er vårt syn i implementeringen, og vi vil selvfølgelig informere utvalget fortløpende om utviklingen i saken.

Når det gjelder eksport av kontantstøtte, må vi se nøye gjennom det som nå er kommet, og uttalelsen fra regjeringsadvokaten. Der er det spørsmål om man skal kjøre en sak på det. Det må vi ha litt tid på å tenke gjennom, ut fra det som er skrevet. Derfor kan jeg heller ikke svare noe særlig på tidsperspektivet i det.

Når det gjelder barnemat, venter vi nå på svar. Jeg kan ikke si noe mer nøyaktig om hvilken tid det vil ta.

Vidar Kleppe (uavh): Det er alltid interessant å høre på utenriksministeren. Han sa det var treghet i enkelte departement. Kunne han være litt mer konkret der?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Det er vanligvis i veterinærspørsmålene, som ligger under Landbruksdepartementet. Det er det absolutt vanskeligste. Der er det veldig mange små detaljspørsmål som har trukket oss ned, som jeg ikke kan se i det hele tatt er noe kontroversielt politisk, som likevel fører til denne situasjonen.

Lederen: Da takker vi komiteen, og så er det to minutter til neste møte i den utvidede, for dem som er berørt av det.

Møtet hevet kl. 16.30.